

In Memoriam Bácskai Vera (1930–2018)

Amikor 2000-ben útjára bocsátottuk a magyarországi, tágan értelmezett társadalomtörténet-írás fórumának szánt folyóiratunkat, magától értetődő volt számunkra, hogy az egyik rendszeresnek szánt rovatban, amelyben történészeket kérdezzük pályájukról, az első beszélgetés alanya csakis ő lehet. Bácskai Vera a két háború közötti korszak derekán született történész-nemzedékből talán egyedülként, egész pályája során társadalomtörténeti kérdésekkel, a mezővárosi társadalmakkal, majd a piackörzetekkel, a városi polgársággal, nem utolsósorban pedig Pest társadalmával foglalkozott. Életműve, amelyet egymással is összefonódó politikai viszontagságok és magánéleti sorscsapások mellett hozott létre, már folyóiratunk elindításakor is a 15. századtól a 19. századig terjedt, később pedig, professzor emeritusként, egyes polgárcládok útját követve a 20. századra is átnyúlt.

Ám nem csak életművének a magyar történetíráson belüli kitüntetett helye indokolta, hogy egy induló társadalomtörténeti folyóirat interjút készítsen Bácskai Verával. Alakja a szakmánk intézményesülése szempontjából is meghatározó, ő volt ugyanis az alapítója az 1991 óta az ELTE BTK-n működő Gazdaság- és Társadalomtörténeti Tanszéknek és megteremtője a mindmáig egyetlen – 1993 óta létező – magyar társadalomtörténeti doktori iskolának. A *Korall* alapítói és későbbi szerkesztői közül többen olyan kutatási témákban dolgoztak, dolgoznak, amelyek Bácskai Vera eredményeihez kapcsolódnak – jó néhányan közvetlen tanítványai, témavezetettjei voltunk –, többségünk az általa alapított doktori iskolában szerzett tudományos fokozatot. Bácskai Vera az oktatási kereteken túl is rendszeresen szakított időt arra, hogy tudományos munkáinkat megbeszélhessük vele, és ehhez alapvető igazodási pontokat kaphassunk tőle. A *Korall* tehát jelentős részben az ő iskolateremtő tevékenységének egyik közvetett eredménye, némi képzavarral élve, annak egy kései hajtása.

A pályánk kezdetén álltunk, amikor a folyóirat megalapításáról döntöttünk, és kezdeményezésünk támogatására tanácsadó testületet kértünk fel a szerkesztőség mellé. Bácskai Vera természetesen a kezdettől e grémium tagjaként is figyelemmel kísérte a folyóirat munkáját, amelynek céljaival, törekvéseivel teljesen azonosult. Számunkra minden dicséretnél többet mond az a tény, hogy az említett első interjút követően még nyolc írását publikálta nálunk, utoljára 2015-ben; s ezzel a *Korall* történetében egyike lett a legtöbb szöveget közlő társadalomtörténészeknek.

Nagyon nehéz szavakba önteni, hogy távozása mekkora veszteséget jelent nekünk, és velünk együtt a hazai történetírásnak. Mi a kiemelkedő tudós mellett a mestert, a tanárt, a pályánk alakulását mindig figyelemmel kísérő bölcs barát elvesztését is gyászoljuk. Az érzelgősség, a patetikus megfogalmazások azonban nagyon távol álltak Bácskai Vera személyiségétől, hiszen sokkal inkább fanyar humoráról volt közzismert. Ennek fényében helyénvalóbbnak érezzük, ha egyszer-

rűen csak leszögezzük, hogy munkásságának valóban iskolateremtő hatása volt. Hogy a hazai felsőoktatásban rendkívül ritka, nyílt, kötetlen, ugyanakkor kritikus és mindig szigorúan szakmai szellem jellemezte az általa tartott órákat, amelyek emléke mindig velünk marad. Hogy a folyóirat és külön-külön a szerkesztőség összes tagja nagyon sokat köszönhet Bácskai Verának. Hogy hálásak vagyunk neki mindazért, amit tanulhattunk tőle, és hogy megtisztelt minket a figyelmével és barátságával. Hogy kötelességünknek érezzük a szellemiségének megőrzését, és arra törekszünk, hogy a *Korall* munkáján keresztül lehetőleg továbbadjuk az általa képviselt értékeket azon fiatalabb generációk számára is, akik már nem ismerhették őt közvetlenül.

A szerkesztőség